

I

Stăpânul Casei Lanțurilor

— Era în părul meu, Severian, a spus Dorcas. Așa că am stat sub căderea de apă, în încăperea aceea fierbinte, de piatră — nu știu dacă partea bărbaților e rânduie la fel. Și de câte ori ieșeam afară, le auzeam vorbind despre mine. Pe tine te numeau măcelarul negru și mai știu eu cum, nume pe care nu vreau să ți le repet.

— E firesc, am spus eu. Probabil erai prima persoană străină care a intrat în acel loc de-o lună încoace, încât e de așteptat să vorbească despre tine, iar cele câteva femei care știu cine ești să fie mândre de lucrul ăsta și poate că puțin să se și umfle în pene. Cât despre mine, eu m-am obișnuit de-acum și cu siguranță că ai mai auzit o grămadă de asemenea expresii pe drum încoace, și nu numai o dată; eu unul am auzit.

— Într-adevăr, a recunoscut ea, așezându-se pe pervazul ambrazurii.

Dedesubt, în oraș, lămpile prăvăliilor viermuitoare începeau să umple valea râului Acis cu o iradiere galbenă, asemenea petalelor de coprine, dar ea părea să nu le vadă.

— Înțelegi acum de ce regulile breslei îmi interzic să-mi iau o nevastă — deși, pentru tine, le-aș încălca, așa cum ți-am spus de atâtea ori, doar să-mi spui că asta vrei.

— Să-nțeleg că mi-ar fi mai bine dacă aș locui în altă parte și aș veni să te văd numai o dată sau de două ori pe săptămână, sau te-aș aștepta pe tine să vii să mă vezi.

— Cam așa se face de obicei. Iar la un moment dat femeile care au vorbit azi despre noi își vor da seama că s-ar putea ca ele sau fiii sau soții lor să nimerească cine știe când sub mâna mea.

— Dar nu-ți dai seama că nu asta e problema? Problema e că...

Dorcas a tăcut; apoi, după ce nici unul dintre noi n-a scos un cuvânt o vreme mai lungă, ea s-a ridicat și a început să măsoare camera în sus și-n jos, ținându-și o mână încleștată pe cealaltă mână. Nu o mai văzusem făcând asta, și m-am simțit tulburat.

— Ei, care-i problema? am întrebat-o eu.

— Că atunci nu era adevărat. Dar acum este.

— Am profesat Arta ori de câte ori mi s-a dat de lucru. M-am angajat în slujba judecătorilor din orașe și din provincii. De câteva ori m-ai urmărit de la câte o fereastră, cu toate că niciodată nu ți-a plăcut să te afli în mulțime — lucru pentru care nu te pot condamna.

— Nu mă uitam, a spus ea.

— Îmi amintesc că te-am văzut.

— Nu mă uitam. Nu atunci când se întâmpla cu adevărat. Erai concentrat pe ceea ce făceai, nu mă vedeai când intram înăuntru sau îmi acopeream ochii. Stăteam și mă uitam, și îți făceam semn cu mâna când săreai sus pe eșafod. Tare mândru mai erai, stăteai la fel de drept ca spada ta și-arătai atât de chipeș. Erai onest. Îmi amintesc că m-am uitat o dată, când lângă tine era nu știu ce slujbaș de rang înalt și mai erau condamnatul și un arhiemonah. Dintre toate, chipul tău era singurul onest.

— Nu se poate să mi-l fi văzut. Cu siguranță purtam masca.

— Severian, n-a trebuit să-l văd. Doar știi cum arăți.

— Și nu arăt la fel acum?

— Ba da, a zis ea cu reținere. Dar am fost acolo jos. Am văzut oamenii puși în lanțuri, în tuneluri. Când o să dormim în seara asta, tu și cu mine, în patul nostru moale, o să dormim deasupra lor. Câți ziceai că sunt, atunci când m-ai dus jos?

— Vreo mie șase sute. Chiar crezi că cei o mie șase sute ar fi puși în libertate dacă eu n-aș mai fi aici ca să-i păzesc? Adu-ți aminte că erau aici când am venit.

Dorcas refuza să mă privească.

— E ca o groapă comună, a spus ea.

Îi vedeam umerii tremurând.

— Cam așa este, am spus eu. Arhontele i-ar putea elibera, dar cine i-ar putea elibera pe cei pe care ei i-au omorât? Tu n-ai pierdut pe nimeni niciodată, nu-i așa?

Nu mi-a răspuns.

— Întreabă-le pe nevestele, mamele și surorile bărbaților pe care prizonierii noștri i-au lăsat să putrezească sus, în munți, dacă Abdiesus ar trebui să le dea drumul.

— Nu m-am întrebat decât pe mine, a zis Dorcas și a suflat în lumânare.

Thrax este un pumnal curbat care pătrunde în inima muntelui. Se găsește într-un defileu îngust al văii râului Acis și se întinde de-a lungul acesteia până la Castelul Acies. Harena, panteonul și celelalte clădiri publice ocupă tot terenul plat dintre castel și zidul (numit Capulus) care închide capătul de jos al secțiunii înguste a văii. Clădirile private ale orașului urcă pe stânci de-o parte și de alta, și numeroase dintre ele sunt într-o bună măsură scobite în stâncă, ceea ce i-a și adus orașului Thrax una dintre porecle — Orașul Odăilor fără Ferestre.

Sursa prosperității sale este tocmai așezarea în capul părții navigabile a râului Acis. În Thrax, toate mărfurile trimise spre miazănoapte pe calea apei (dintre care multe au străbătut nouă zecimi din lungimea râului Gyoll înainte să pătrundă pe gura râului mai mic, despre care nu se știe dacă nu cumva este adevăratul izvor al Gyollului) trebuie să fie descărcate și transportate pe spinarea animalelor dacă urmează să fie duse mai departe. Și invers, hatmanii triburilor din munți și proprietarii de pământuri din partea locului, care vor să-și trimită lâna spre orașele de la miazăzi, le aduc la Thrax pentru a fi încărcate pe corăbii, mai jos de cataracta ce mugește prin barajul arcuit al Castelului Acies.

Așa cum se întâmplă întotdeauna când o fortăreață impune ordinea într-o regiune frământată, arhontezele orașului se îngrijie în primul și în primul rând să aplice legea. Pentru a-și impune voința asupra celor aflați în afara zidurilor, care altfel i s-ar fi opus, putea să ceară ajutorul a șapte escadroane de dimarhi, fiecare având câte un comandant. Curtea se întrunea în fiecare lună, din prima zi a lunii noi până în ziua cu lună plină, începând cu al doilea rond al diminetii și continuând atât cât era nevoie până isprăveau ce era pe rol în acea zi. Ca executant principal al sentințelor arhontelui, mi se cerea să iau parte la aceste întruniri, astfel încât el să fie sigur că pedepsele pe care le dădea nu aveau să fie nici împlânzite și nici înăsprite de cei care aveau sarcina să mi le transmită; totodată, trebuia să supraveghez în detaliu tot ce se petrecea în Vincula, unde erau încarcerăți prizonierii. O responsabilitate doar cu ceva mai modestă decât aceea a Maestrului Gurloes, în Citadela noastră, și care, în primele câteva săptămâni petrecute în Thrax, mi-a apăsat greu pe umeri.

Maestrul Gurloes obișnuia să spună că nici o închisoare nu este așezată ideal. Asemenea multor zicale înțelepte invocate pentru iluminarea tinerilor, maxima lui nu putea fi contrazisă, dar nici nu era de vreun folos. Toate evadările pot fi împărțite în trei categorii — adică se petrec fie prin furișare, fie prin violență, fie prin trădare din partea celor puși să păzească. Un loc îndepărtat îngreunează mult evadările prin furișare și din această pricină sunt cu osebire alese de cei mai mulți dintre cei care s-au gândit îndelung la această problemă.

Din nefericire, deșerturile, țăncurile munților și insulele singuratice oferă cele mai fertile locuri pentru evadări violente — dacă sunt asediate de prietenii prizonierilor, e greu să afli ce se petrece acolo înainte să fie prea târziu și e aproape imposibil să trimiți întăriri; la fel și dacă prizonierii se răzvrătesc — foarte puțin probabil ca trupele să poată fi trimise la locul cu pricina înainte ca situația să se tranșeze.

O temniță într-o zonă bine populată și bine apărată înlătură aceste greutăți, dar iscă altele și mai mari. În asemenea locuri, un prizonier are nevoie nu de o mie de prieteni, ci de unul sau doi; iar aceștia nu trebuie să fie oameni care să știe să lupte — o servitoare și un negustor ambulant sunt de-ajuns, dacă dau dovadă de istețime și hotărâre. Mai mult, odată ce prizonierul a scăpat de zidurile temniței, se amestecă de îndată cu gloata fără chip, încât prinderea lui nu mai e treaba gonacilor și a dulăilor, ci a agenților și informatorilor.

În cazul nostru, nici nu putea fi vorba de o închisoare situată într-un loc îndepărtat. Chiar dacă ar fi avut un număr îndeajuns de mare de trupe, pe lângă clavigerii ei, ca să respingă atacurile autohtonilor, zoantropilor și cultelarilor care bântuiau provincia, ca să nu mai vorbesc de alaiurile înarmate ale exultanților mărunți (în care nu puteai avea încredere), tot ar fi fost cu neputință s-o aprovizionezi fără ajutorul unei armate care să escorteze convoaiele de provizii. Prin urmare, Vincula din Thrax este localizată, de nevoie, în oraș — mai exact, cam la jumătatea povârnișului stâncos de pe malul stâng și la vreo jumătate de leghe depărtare de Capulus.

Arhitectura ei este străveche și întotdeauna am avut impresia că a fost gândită de la bun început ca o închisoare, cu toate că o legendă spune că la origine a fost un mormânt, și doar cu câteva sute de ani în urmă a fost lărgită și preschimbată în ceea ce e acum. Pentru un observator de pe malul răsăritean, mult mai lesnicios, apare ca o turelă rectangulară țâșnind din stâncă, o turelă înaltă de patru etaje pe partea îndreptată spre vale, al cărei acoperiș plat, dințat se termină la peretele stâncii. Această parte vizibilă a structurii — pe care mulți dintre cei care vizitează orașul o iau fără doar și poate a fi întregul — este în fapt cea mai mică și mai neînsemnată secțiune. La vremea când am fost eu lictor, cuprindea numai birourile administrative, o cazarmă pentru clavigeri și locuința mea.

Prizonierii erau ținuți într-un tunel înclinat, scobit în stâncă. Tunelul nu avea nici celule individuale, așa cum aveam noi în oubliette pentru clienții noștri, nici încăperea comună în care ajunsesem eu când fusesem închis în Casa Absolută. Aici în tunel, prizonierii erau înlănțuiți, fiecare cu un inel solid de fier în jurul gâtului, de-a lungul pereților, astfel încât să lase în mijloc un culoar destul de larg pentru ca doi clavigeri să poată merge alături fără a se teme că le sunt smulse cheile.

Tunelul măsoară vreo cinci sute de pași lungime și avea peste o mie de locuri pentru prizonieri. Apa venea dintr-un rezervor scufundat în piatră, în vârful stâncii, iar dejecțiile erau îndepărtate cu șuvoaie revărsate în tunel ori de câte ori rezervorul amenința să se reverse. Un canal săpat în capătul

de jos al tunelului purta zoaiele într-o conductă aflată la baza stâncii, care străbătea zidul Capulus și se vărsa în Acis, mai jos de oraș.

Turela rectangulară ce stătea agățată de stâncă și tunelul însuși trebuie să fi reprezentat la origine toată Vincula. Mai apoi a fost încâlcită de un labirint de galerii ramificate și tuneluri paralele rămase din încercări din trecut de eliberare a prizonierilor, când se sfredelise muntele dinspre locuințele aflate pe fața stâncii, și de alte tuneluri săpate tocmai pentru a împiedica asemenea încercări — toate puteau oferi oricând adăposturi suplimentare.

Existența acestor adăugiri neplanificate sau prost gândite îmi îngreunau mult sarcina care altfel ar fi fost mai ușoară, și una dintre primele mele acțiuni a fost să mă apuc să închid galeriile nedorite ori inutile, umplându-le cu un amestec de piatră de râu, nisip, apă, var nestins și pietriș, și să mă lărgesc și să unesc galeriile rămase, în așa fel încât să ajungă până la urmă să alcătuiască o structură rațională. Oricât ar fi fost de necesară această treabă, înainta foarte încet, pentru că nu puteau fi eliberați decât câteva sute de prizonieri odată, care să trudească, și cei mai mulți dintre ei erau ca vai de lume.

În primele săptămâni după ce-am sosit cu Dorcas în oraș, treburile pe care le aveam de făcut nu mi-au lăsat răgaz pentru nimic altceva. Dorcas a explorat orașul pentru amândoi, iar eu am însărcinat-o să afle ce-o putea despre Pelerine. În lunga mea călătorie începută în Nessus, faptul că știam că purtam asupra mea Gheara Conciliatorului fusese o povară grea. Acum, când nu mai călătoream și nu mai aveam cum să

iau urma Pelerinelor pe drum și nici măcar să mă asigur că mergeam în direcția ce m-ar fi dus într-un târziu la ele, povara era aproape de nesuportat. În timpul călătoriei, dormisem sub cerul liber, ținând gema în tureacă, iar când reușeam să ne adăpostim undeva, o piteam în vârful cizmei. Acum descopeream că nu puteam nicicum dormi dacă n-o aveam asupra mea, ca să fiu sigur, oricând mă trezeam în timpul nopții, că se află în posesia mea. Dorcas a cusut un săculeț din piele de căprioară, în care s-o pun, astfel că o țineam atârnată la gât, zi și noapte. De nu știu câte ori în acele prime săptămâni am visat că vedeam gema arzând, atârnată în văzduh, deasupra mea, asemenea catedralei ei cuprinse de flăcări, și când mă trezeam o găseam strălucind atât de puternic, încât prin pielea subțire răzbătea o lucire palidă. Și o dată sau de două ori, trezindu-mă, m-am găsit zăcând pe spate, cu săculețul apăsându-mi greu pieptul (cu toate că-l puteam ridica în mână fără nici un efort), aproape tăindu-mi răsuflarea.

Dorcas făcea tot ce putea să mă aline și să mă ajute; dar vedeam că-și dă seama de schimbarea bruscă a relației noastre, fapt ce pe ea o tulbura mai mult decât pe mine. Din câte știu eu, asemenea schimbări sunt întotdeauna neplăcute — măcar pentru că te fac să te aștepți la alte schimbări. Pe tot parcursul călătoriei noastre împreună (și am călătorit împreună mai iute sau mai încet, din clipa în care, în Grădina Somnului Nesfârșit, Dorcas m-a ajutat să mă cațăr, pe jumătate înecat, pe poteca plutitoare de rogoz), fusesem egali și tovarăși, fiecare străbătând leghe după leghe pe propriile